

KİTAP İNCELEMESİ: Branko Milanovic, Küresel Eşitsizlik: Küreselleşme Çağı İçin Yeni Bir Yaklaşım

Emine Tıgılı^{1*}

Özet: Branko Milanovic'in "Küresel Eşitsizlik: Küreselleşme Çağı İçin Yeni Bir Yaklaşım" isimli kitabı incelenerek, özetlenmiştir. Küresel eşitsizlik; basit anlamda, dünya yurttaşları arasındaki gelir eşitsizliğidir. Bu kitap; ülkeler içindeki eşitsizlik ile ülkeler arası eşitsizliği, yalnızca ekonomik boyutuyla değil, sosyal, toplumsal, sınıfsal ve iktisadi teoriler boyutlarıyla ele almaktadır. Milanovic, eşitsizlik üzerine çalışmasının üç ana nedeni olduğunu ifade etmektedir. Bunlardan ilki merak, ikincisi günümüzde bu konuda analiz yapmaya yarayacak yeterli verinin bulunuyor olmasıdır. Sonuncusu ise, küresel eşitsizlik üzerine yapılan bir çalışmanın dünyanın içinde bulunduğu durumu anlamamıza katkı sağlayacak olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Küresel eşitsizlik, Kuznets Hipotezi

BOOK REVIEW: Branko Milanovic, Global Inequality: A New Approach for the Age of Globalization

Abstract: The book titled "Global Inequality: A New Approach for the Age of Globalization" written by Branko MILANOVIC was reviewed and summarized. Global inequality, in simple terms, is the difference in income between world citizens. In this book, inequality within countries and inequality between countries not only economical perspective but also within the framework of social, communal, denominational and in terms of economic theories was analyzed. Milanovic cites three main reasons for investigating this issue. First one is curiosity and the second one is that we have sufficient data to analyze global inequality nowadays. And the last one is a study of global inequality could contribute to understand the state of the world.

Keywords: Global inequality, Kuznets Hypotese

¹**Adres:** Ankara Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Gayrimenkul Geliştirme ve Yönetimi Bölümü, 2021, Ankara, Türkiye

*Sorumlu Yazar: tigliemine@yahoo.com.tr

Atıf: Tıgılı, E. (2021). Kitap İncelemesi: Branko Milanovic, Küresel Eşitsizlik: Küreselleşme Çağı İçin Yeni Bir Yaklaşım. Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(1): 52-58.

1. GİRİŞ

Küresel eşitsizlik; basit anlamda, dünya yurttaşları arasındaki gelir eşitsizliğidir. Küresel eşitsizliğe neden olan iki temel bileşen vardır, bunlar; ülkelerin kendi içlerindeki gelir eşitsizliği ve ülkeler arası gelir farklılıklarıdır (s.3). Milanovic bu konuyu araştırmasının altında yatan sebebi, üç ana nedene bağlamaktadır. Bunlardan ilki Adam Smith'in de üzerinde durduğu başka ülkelerdeki insanların nasıl yaşadığına dair merak, ikincisi son yüz yılda karşılaştırmalı analizler yapmaya yarayacak verilerin toplanmış olması ve sonuncusu ise; küresel eşitsizlik üzerine yapılan bir çalışmanın dünyanın yaşadığı, sosyal, politik ekonomik değişimi anlamak için çok iyi bir değerlendirme olduğudur (s.1-2).

Kitap, beş bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde; son yirmi beş yılda küresel eşitsizliğin nasıl değiştiği, gelir dağılımı bakımından orta sınıfın ve gelir seviyesi bakımından en tepedeki %1'lik kısmın akibeti üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde; küresel eşitsizliğin iki temel nedeninden biri olan ülkelerin içindeki eşitsizliğin gelişimi değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede; eşitsizlik kuramının temelini oluşturan "Kuznets Hipotezi" üzerinden çıkarımlar yapılmaya ve bu hipotez güncel verilerle yeniden yorumlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca, bu bölümde eşitsizliği tetikleyen ve azaltan iyi güçler ve kötü güçler tanımlanmıştır. Üçüncü bölümde; son iki yüz yılda ülkeler arasındaki gelir farklılıklarının nasıl değiştiğine değinilmiş, küresel göç ve fırsat eşitsizliği üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde ise; ilk üç bölümdeki tartışmalar çerçevesinde, Kuznets

Dalgalarının yeniden yorumu ve ekonomik yakınsama yaklaşımına göre küresel eşitsizliğin nasıl bir seyir izleyeceği üzerine tartışılmıştır. Ayrıca, plütokrazi ile popülizmin bu seyir üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Son bölüm olan beşinci bölümde ise, yazar; ilk dört bölümde yapılan değerlendirmelerin neticesinde, gelecekte ne olacağına dair on soru sormuş ve bu soruları cevaplamıştır. Kitabın bölümlerini tanımlamak kadar; kitabın içeriğinde ağırlıklı olarak kullanılan bazı terimlerin de özetin başında kısaca açıklanmasının daha yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, Kuznets Hipotezi ve neden son yirmi beş yıl verileri üzerinde yoğunlaşıldığı hususları öncelikle açıklanmıştır.

1988 Berlin Duvarı'nın yıkılmasından 2008 finansal krizine kadar olan 20 yıllık süre, yükselen küreselleşme dönemi olarak adlandırılmaktadır. Çünkü, bu yıllarda; Çin, Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa dünya ekonomisine entegre olmuştur. Bununla birlikte, 1990'lı yıllarda Hindistan'da meydana gelen reformların dünya ekonomisi üzerindeki etkileri de büyük olmuştur. 2008 finansal krizi göz önünde bulundurulduğunda, finansal krizden hemen önceki yılların küreselleşmenin etkilerinin en yüksek olduğu yıllar olarak ifade edilmesi de iktisadi kabule dayanan bir yaklaşımdır (s.11). Bu kitapta, 1988-2013 yılları arasında yoğunlaşılmasının bir diğer nedeni; ülkelere ilişkin mikro ölçekte verilerin toplanmış olmasıdır. 1988-2011 yılları arasında kapsayan dönemde dünya nüfusunun yaklaşık %90'ına, örneklerle üzerinden 600 farklı hane halkı anketi yapılmıştır. Söz konusu çalışmada 2000 yılından sonra mikro veri yayınlamayı reddeden Çin dışında hemen hemen tüm ülkelerin hane halkı anketleri yer almaktadır (s.19). Bu anketlerdeki veriler üç temel grupta incelenir; demografik özellikler, mekansal özellikler, tüketim miktarı ve kaynağı ile kişi başı gelir miktarına ilişkin verilerdir (s.12). 1993, 2005 ve 2011 yıllarında yapılan ve iktisat alanında yürütülmüş en geniş kapsamlı çalışma olan "Uluslararası Karşılaştırma Projesi" (ICP-International Comparison Program) çerçevesinde hane halkı anket verileri üzerinden fiyat düzeyleri ve satın alma gücü hesaplamaları yapılmıştır. Örneğin bir ülkede kişi başı gelirdeki 1 dolarlık artış; 3 ekmek daha alınmasını sağlarken, başka bir ülkede kişi başı gelirdeki 1 dolarlık artış yalnızca 1 ekmek daha fazla almayı mümkün kılabilir. Bu nedenle, ülkeler arası geçim düzeyinin ülkelerarası anlamlılık düzeyinde belirli katsayılar ile düzeltilmesi sonucu elde edilen ve uluslararası gelir eşitsizliğini değerlendirmede önemli bir kriter olan "Satın Alma Gücü Paritesi" (PPP-Purchasing Power Parity) verileri kullanılmıştır (s.15-19). Diğer taraftan, bir ülkede milli gelirin dağılımının eşit olup olmadığını ölçmeye yarayan çok bileşenli ve eşitsizlik ile doğru orantılı olan ve ülkeler arası eşitsizliğin değerlendirilmesinde çok önemli bir katsayı olan "GİNİ Katsayısı" verilerinden yararlanılmıştır (s.56). Eşitsizliği ölçmede bir diğer önemli kriter ise; çalışmanın içeriğine göre zaman zaman en üst %1'lik dilimde kalan zenginlerin milli veya küresel gelir içindeki payı ile sermayeye sahip olma miktarlarına ilişkin analizlerdir. Bununla birlikte, çalışmada ülkelerin gayrisafi milli hasılası gibi makro veriler de analizlerde ve değerlendirmelerde kullanılmıştır.

Kuznets hipotezi: 1950 yılında Nobel Ödüllü İktisatçı Simon Kuznets tarafından geliştirilmiştir. Bu hipoteze göre; ülkelerde sanayileşme arttıkça ortalama gelir artacak ve bunun bir sonucu olarak; eşitsizlik önce artacak sonra

azalacaktır. Bu beklenti "ters-U eğrisi" ile açıklanmıştır. 20. yy boyunca azalma eğilimi gösteren küresel eşitsizlik ve ülkeler içi eşitsizlik; Kuznets Hipotezi ile açıklanabilmiş ancak, son yirmi yılda gelişmiş ülkelerin içindeki eşitsizliğin artma eğilimine girmesi ile birlikte birçok eleştirmen tarafından bu teorinin çalışmadığı değerlendirilmiştir (s.4). Bu değerlendirmeye rağmen Milanovic, Kuznets Hipotezin'in eşitsizliği açıklayan diğer hipotezler karşısındaki üstünlüklerinin zayıflıklarına oranla daha fazla olduğunu, karşılaştırdığı her bir hipotez için ayrı ayrı açıklayarak, ortaya koymaktadır. Daha sonra ise, Kuznets Hipotezi'nde ortaya konulan eşitsizliği tetikleyici ve azaltıcı durumların; sanayi devriminden günümüze uzanan süreci, hatta Kuznets'in ön görmediği son yıllardaki eşitsizliğin artışını bile açıkladığını ileri sürmektedir. Çünkü Kuznets'in gelişmiş ülkelerin son yıllardaki dinamiklerine ilişkin tahminleri tutmamış olsa da; eşitsizliği tetikleyen ve azaltan durumlara ilişkin yaptığı tespitler ve tanımlamalar güncelliğini ve geçerliliğini hala korumaktadır (s.52-64). Dolayısıyla, orijinal Kuznets Hipotezi ile son yıllardaki eşitsizlik artışını açıklamak mümkün değildir. Çünkü, Kuznets Hipotezinin orijinali gelirin yeterli düzeyin üzerine çıkmasından sonra eşitsizliğin azalacağı ve düşük düzeyde sabit kalacağını öngörmüştür (s.99). Diğer taraftan, Kuznets hipotezindeki eşitsizliği tetikleyen ve azaltan unsurlar açısından sanayi devriminden günümüze bütüncül olarak bir değerlendirme yapıldığında birbirini takip eden ters-U ve düz-U'ların S şeklinde eğriler oluştuğu kanısındaki olan Milanovic; bu durumu "Kuznets Dalgaları/Çevrimleri" olarak nitelendirmektedir. Çünkü Kuznets Hipotezi ile ortaya konulan eşitsizliği azaltan veya arttıran unsurların sadece 20. yy'ı değil; sanayi devrimi öncesinden günümüze kadar eşitsizliğin arttığı ve azaldığı durumları açıkladığını savunmaktadır. Bu kapsamda; iki farklı "Kuznets Çevrimi" olduğunu ileri sürmektedir. Birincisi durağan gelirli ülkelere (Sanayi öncesi toplumlar) ilişkin olan, ikincisi sürekli artan gelirli ülkelere (modern dönem toplumları) ilişkin olan "Kuznets Çevrimi"dir. Milanovic, bu çevrimlerin sebeplerini de orijinal hipotez çerçevesinde, iki ana grupta toplar, bunlar; iyicil güçler (eğitimin yaygınlaşması, adil vergilendirme vb.) ve kötücül güçlerdir (savaşlar, salgın hastalıklar, vb.) (s.4).

Kuznets eğrilerinin yerini alabilecek yeni bir teori hala ortaya atılmamıştır. Milanovic bu savını açıklamak için, eşitsizlikle ilgili yapılan önemli çalışmalarını incelemiştir. Tinbergen tarafından 1975 yılında yapılan çalışmada, nitelikli eğitimin vasıflı eleman sayısını arttıracak ve orantılı olarak gelir seviyesinin artarken eşitsizliğin azalacağı öngörülmüştür; ancak bunun tersi gerçekleşmiştir. Goldin ve Katz tarafından 2015 yılında yapılan çalışmada ise, yine eğitim seviyesi, vasıflı eleman ve gelir seviyesi arasında bir ilişki tanımlansa da bu ilişki ölçülebilir düzleme oturtulmayarak, gözlemsel dayanaklar çerçevesinde dayandırılmıştır (s.51). Milanovic'in işaret ettiği gibi "Kuznets Hipotezi" karşısında en güçlü duran teori Thomas Piketty'nin "Yirmibirinci Yüzyılda Sermaye" isimli kitabında ileri sürdüğü kuramdır. Bu kurama göre, sanayi devriminden sonra eşitsizlik bir azalış eğilimi içerisine girecek olup; bir seviyeden sonra ise, artış eğilimine girerek, bu artış sürekli olarak artacaktır. Bu durumda, eşitsizlik eğrisi Piketty'e göre düz-U biçiminde olmalıdır. Ancak bu kapitalizmin eşitsizliği sürekli tetikleyeceği anlamına gelir ve bu modern toplumların eşitsizliğe hiç tepki vermemesi olarak yorumlanabilir. Dolayısıyla, Kuznets ve

Tinbergen'nin hipotezleri son yıllardaki eşitsizlik artışını açıklayamazken, Piketty'nin teorisi ise 20. yy öncesini açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Diğer taraftan, Milanovic ve Piketty yorumcularının bir kısmının da vurguladığı gibi eşitsizliğin aşamayacağı bir üst sınır olduğu kanısı daha ağır basmaktadır. Ayrıca Piketty savaşlar ve siyasi karmaşalar dışında eşitsizliği azaltabilecek diğer yaklaşımlara hiç değinmemiştir (s.50-54). Diğer taraftan, Milanovic, Kuznets Hipotezi'nin, sanayi öncesi dönemi açıklamada önemli olan Malthusyen çevrimleri kapsayıcı bir yapıda olduğunu da ifade eder (s.55-56). Milanovic, tüm bu açıklayıcı dayanaklardan sonra "Kuznets Çevrimi" adını verdiği S şeklindeki döngüyü tanımlamıştır. Bu döngüyü, sanayi öncesi dönemlerden başlatarak, gelecek tahminlerini kapsayacak şekilde ortaya koymuştur. Eşitsizlik verilerinin grafiklere dökülmesi veya eşitsizliğin nedenlerinin tartışılması yeni bir şey değildir. Ancak, Milanovic'in farkı; bu verileri Kuznets Hipotezi çerçevesinde Kuznets Dalgaları adını verdiği döngüye oturtmasıdır (s.103). Kitabın ikinci bölümünde, bu döngünün tepe noktalarını, dalgaların yükselme ve alçalma nedenlerini farklı ülkelerdeki eşitsizlik döngüleri üzerinden ayrıntılarıyla açıklamıştır. Bu kapsamdaki ayrıntılara ikinci bölümün özetlendiği kısımda yer verilmiştir.

Milanovic birinci bölümde; küreselleşmenin kazananları kimler olduğunu, dünya üzerindeki reel gelirin mutlak artışının dağılımını, finansal krizin etkilerini, nüfusun yalnızca %1'ine denk gelen en zenginlerin özelliklerini ve plütokrazi kavramını tanımlamıştır. İlk olarak; yirmi beş yıllık süreçte gelir düzeyine göre %10'luk dilimlere sıralanan dünya nüfusunun kişi başı gelir artışlarının oranlarını ele almıştır. Bu oranlar incelendiğinde, gelir artışının en yüksek olduğu kesiminin orta gelir grubu olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer bir deyişle, ortalama gelir seviyesi, dünyadaki tüm kişilerin gelir seviyesi sıralamasında, gelir seviyesi %40-60 arasında olan kesimin gelirindeki artış en fazla olmuştur. İkincil olarak geliri artanlar, gelir seviyesi %95 in üzerinde olan kesimdir. Geliri hiç artmayanlar ise; gelir seviyesi %80 civarında olan kesimdir. Peki ama bu kesimdekiler kimlerdir? Bunu anlamak için gelir düzeyine göre sınıflananların kimler olduğunu anlamak gerekir. Gelir seviyesi %40-60 arasında olanlar yükselen orta sınıf olarak adlandırılmaktadır. Bu gruptaki kişiler; ağırlıklı olarak Çin, Hindistan, Tayland, Vietnam ve Endonezya'dan olup; ülkelerinde de orta sınıfı oluşturmaktadırlar (s.10-21). Gelir seviyesi %95 in üzerinde olanlar ise; yarısının ABD'de olmak üzere, diğer yarısının Batı Avrupa, Japonya ve Okyanusya'da olduğu bilinen Milanovic'in "küresel plitokratlar" olarak tanımladığı dünyanın en zengin insanlarıdır (s.23). Dünyadaki gelir seviyesi dağılımına göre %80'lik kısımda kalanlar ise; Batı Avrupa, Birleşik Devletler, Okyanusya Ülkeleri ve Japonya'da yaşayan ve bu ülkelerin kendi içlerindeki gelir dağılımı bakımından genellikle alt gelir grubu olarak adlandırılanlardır. Sonuç olarak; son yirmi beş yılda, hızlı küreselleşmenin kazananları, Asya'daki orta sınıf ile dünyanın en zenginleri olurken; en çok kaybedenler gelişmiş ülkelerin alt-orta sınıf vatandaşları olmuştur. Bu durum, gelişmiş ülkelerin övdükleri kapitalizmin hiç beklemedikleri şaşırtıcı sonucudur (s.21-22). Son yirmi beş yılın kazananları ve kaybedenleri hangi verilerle değerlendirilirse değerlendirilsin ortaya arkaya yaslanmış bir S şeklinde eğri çıkacaktır (s.24). Bu analiz, Milanovic'i "Kuznets Döngüleri Hipotezi"ne götüren ilk yapı taşıdır.

Küresel gelir dağılımından reel olarak elde edilen mutlak gelir artışı incelendiğinde ise, gelir seviyesi en yüksek olan %1'lik kesimin bir yıllık küresel gelir artışının %44'ünü elde ettiği görülmektedir. Bu sonuç, gelir dağılımındaki adaletsizliği en çarpıcı şekilde ortaya koymaktadır (s.26-27). Dolayısıyla herkesin gelirinin mutlak anlamda aynı oranda artması günümüzde eşitsizliği daha da körükleyecektir. Çünkü, bu durumda, zenginler daha çok fakirler ise yok denecek kadar az gelir artışı elde edecektir (s.29). Milanovic, bu bölümde; okuyucusunun küreselleşmenin hem iyi hem kötü yönlerinin olduğunu farkında olması gerektiğinin altını çizmektedir.

Milanovic finansal krizin etkilerini ise şu şekilde özetlemektedir: 1988-2008 yılları arasındaki hızlı küreselleşme kısa süreliğine sekteye uğrayarak, 2008-2011 yıllarında ise güçlenerek artmıştır. 2008 krizinden sonra Çin'in orta sınıfının büyümesi artarken, krizin sonucu olan yavaşlama (resesyon) en çok gelişmiş ülkelerin ekonomilerini etkilemiştir. Kısacası kriz eşitsizlik eğilimlerine yön değiştirtmekten ziyade, eğilimleri güçlendirmiştir. 2011 hane halkı verileri Çin'deki ortalama gelirin Avrupa Birliği ülkelerinin çoğunun ortalama gelirini yakaladığını göstermektedir. Gelir seviyesi bakımından en tepedeki %1'lik kesim ise, 2008 krizinden olumsuz etkilenmiştir ve kriz boyunca elde ettikleri fayda azalmıştır. Ancak burada dikkat çeken nokta şudur; bu kesimin içinde kalan ve Forbes'in 2013 yılında yayınladığı milyarderler listesinde bulunan dünyanın en zenginleri olan 1500 kişi, bu kriz döneminde normale nazaran az da olsa, kazanmaya devam etmişlerdir.

1500 kişiden oluşan milyarderleri tanımlamak için önemli bir kriter daha vardır: Sermaye (s.33-40). Sermaye/servet eşitsizliği tüm ülkelerdeki gelir eşitsizliğinden çok daha derindir. Çünkü gelişmiş ülkelerde bile nüfusun dörtte birinin veya üçte birinin serveti ya sıfır ya da eksidir (s.40-43). Dolayısıyla son yirmi beş yılda, orta sınıfın gelirindeki artış en üstteki zenginlerin gelirindeki artışı bir nebze olsun aşağıya çekse bile servetin dağılımında herhangi bir olumlu değişiklik olmamış ve servet adaletsizliği devam etmiştir. Milanovic'in "gerçek küresel plütokratlar: milyarderler" olarak tanımladığı dünyanın en zengin 1500 kişisi dünyadaki toplam tahmini servetin %2'sine sahiptir. Ayrıca bu azınlık grup son yirmi beş yılda, servetin büyüklüğü ve servetin sahiplerinin sayısı bakımından beş katına yükselmiştir (s.45-48).

İkinci bölümde ülke içi eşitsizlikler tartışılmaktadır. Ülke içindeki eşitsizlikler, ülkelerin siyasi sorunları içerisindeki en önemli konuyu oluştururken; küresel eşitsizlik üzerindeki rolü ise talidir (s.49). Ülkeler içindeki eşitsizliği anlamada, eşitsizlik üzerine yapılan ülkeler ölçeğindeki çalışmalar, "Kuznets Dalgaları" çerçevesinde gözden geçirilmiştir. Ülkelere ilişkin veriler farklılık gösterse de bulunan en eski veriden başlanarak günümüze kadar eşitsizliğin yükselme ve alçalma dönemleri başka araştırmacıların çalışmaları birleştirilerek incelenmiştir. Bu kapsamda; İspanya'ya ait 1850-2010, İtalya'ya ait 1861-2010, Almanya'ya ait 1882-2010, Hollanda'ya ait 1561-2010, Brezilya'ya ait 1850-2012, Şili'ye 1950-1970 ve Japonya'ya ait 1895-2011 yılları arasındaki eşitsizlik verileri incelenmiştir. Tüm veriler Milanovic'in işaret ettiği gibi S şeklinde bir dalgalanma oluşturmaktadır. Burada önemli olan eşitsizliği azaltan ve arttıran etmenlerin de benzerlik göstermesidir. Tüm

ülkelerde kötücül olaylar tepe noktasına gelen eşitsizliği azaltmış; ancak, iyileşen ekonomik ve toplumsal koşulların bir süre sonra bozulmasının ardından ve gelirin adaletsiz dağılımı ve eşitsizlik yeniden artma eğilimine girmiştir (s.76-92).

“Kuznets Dalgaları” gelişmiş ülkeleri gruplayarak yapılan kümülatif eşitsizlik incelemelerinde ve küresel eşitsizlik verilerinde de çalışmaktadır. Ancak, Milanovic gelişmiş ekonomilerdeki eşitsizliği önce azaltan ve sonra arttıran eğilimler üzerine yoğunlaşmıştır. Kronolojik açıdan bakıldığında öncelikle eşitsizliği azaltan eğilimleri ele almıştır. Gelişmiş ekonomilerde eşitsizlik sanayi devriminden 1980 lere kadar azalma eğilimi göstermiştir (s.98). Sanayi devriminden sonra eşitsizliği azalma eğilimine sürekleyen en önemli etmen Birinci Dünya Savaşı olmuştur. Bununla birlikte, Sanayi Devrimi ile birlikte tepe noktasında olan ülkeler içindeki eşitsizliğin ve eşitsizliğin sermaye sahipleri üzerinde yarattığı gerilimin Birinci Dünya Savaşı'nın çıkmasına neden olduğu da yadsınamaz bir gerçektir. Çünkü, çok yüksek eşitsizlik sürdürülemez bir hal alır ve tahripkar bir olayın ortaya çıkmasına neden olur. Nitekim, sanayi öncesi dönemde de eşitsizliği azaltan etmenler hep doğal felaketler, savaşlar veya salgın hastalıklar olmuştur (s.98-110).

Milanovic, günümüzde eşitsizliği azaltmak için insanlığın savaş gibi kötücül bir felaketin yaşanmasına izin vermeyeceğine inanmaktadır (s.107). Bu nedenle, gelişmiş ülkelerde hala artış eğiliminde olan eşitsizliğin yani “Kuznets Dalgaları”nın yönünün aşağıya dönmesini sağlayacak olan iyicil güçleri beş ana başlıkta toplayarak bir öneride bulunmuştur. Bunlardan ilki; yeni vergilendirme politikaları ve uygulamaları ile gelirin daha adil dağıtılmasının sağlanmasıdır. İkincisi, daha adil, erişilebilir ve ihtiyaca uygun eğitim anlayışıyla, ihtiyaç duyulan vasıflı işgücünün yetiştirilmesidir. Üçüncüsü; finans, sigortacılık ve ileri teknoloji sektörlerinde oluşan sermaye yığılmasının dengelenmesidir. Dördüncüsü, Çin örneğinde olduğu gibi gelişmekte olan ülkelerin hızlı kalkınması sonucu gelir yakınsamasının sağlanmasıdır. Beşincisi ise, düşük vasıftan yana teknolojik gelişime destek verilmesi; böylelikle, işgücünün yüksek vasıflı işlere kayması ve daha fazla gelir elde etmesidir. Tüm bu gelişmeler bir arada gerçekleşirse, gelir eşitsizliği daha da azalabilir (s.121-125).

Üçüncü bölümde, ülkeler arası eşitsizlik ele alınmıştır. Tam, kesin ve düzeli veriler olmadığı için kesin bir tarih verilemese de, küresel eşitsizliğin en tepeye ulaştığı tarih 1970-1990 yılları arasında bir yere denk gelmektedir (s.128). Son yirmi beş yılda eşitsizlik azalma eğilimindedir; ancak, verilerden Çin çıkarılınca küresel eşitsizliğin artış eğilimini devam ettirdiği görülür. Hindistan'da son yıllarda Çin'in bu trendine katkı sağlayan diğer önemli ülkedir. Bu azalma, Asya'daki gelişmenin yanı sıra Batı'daki ekonomik yavaşlamanın sonucudur. Ancak en önemlisi, zenginler ve en zenginlere ilişkin gerçekten kaliteli ve gerçekçi veri bulunmadığından gelir eşitsizliğini tam olarak ölçmek mümkün değildir. ABD'deki eşitsizlik ile dünyadaki eşitsizlik “Büyük Buhran”a değin büyük oranda uyumludur. “Büyük Buhran”dan sonra ise ABD'de eşitsizlik özellikle “İkinci Dünya Savaşı”ndan sonra azalırken, dünyada artmaya devam etmiştir. Diğer taraftan, son on yılda Çin'in büyümesine bağlı olarak dünyada azalma eğilimi

göstermeye başlayan eşitsizliğe karşın ABD'de son on yılda eşitsizlik artmıştır (s.126-133).

Milanovic küresel gelir eşitsizliğini iki temel nedene bağlamaktadır. Bunlar; sınıf ve mekandır. Burada sınıftan kasıt ülkeler içinde yüksek gelir grubu ve tanınmış bir ailede doğmak; mekandan kasıt ise gelişmiş ülkede doğmaktır (s.134-136). Sınıf temelli eşitsizlik diğer etmenler sabitken artış gösterdiğinde pek tabii küresel eşitsizliği de arttıracaktır. Ancak son yüzyıldaki küresel eşitsizlik artışının en bariz nedenlerinden birisi mekânsal eşitsizlik olmuştur. Oysa, 1820 yılında küresel eşitsizliğin sadece %20'si mekân farklılıklarından kaynaklıydı; günümüzde küresel eşitsizliğin %80'si mekân eşitsizliğinden kaynaklı olup, yalnızca % 20'si ülke içi sınıf eşitsizliğinden kaynaklıdır. Bu değişimin temel nedeni ise; sömürgeciliktir. Dünyanın başka yerindeki kaynakları kullanan Britanya, Batı Avrupa ve Birleşik Devletler; zenginleşirken, sömürgeler daha da fakirleşmiştir. Bunun sonucu olarak tarihte eşit benzeri görülmemiş güçlü-güçsüz; zengin-fakir ülke ayrımı en çarpıcı şekilde ortaya çıkmıştır. Ancak, Milanovic, gelişmekte olan ülkelerin büyüme hızının gelişmiş ülkelere göre çok daha hızlı olmasının kaçınılmaz olduğunu ifade ederek; gelecekte ülkeler içindeki sınıfsal eşitsizliğin küresel eşitsizlik üzerinde yeniden çok belirleyici olabileceğini ileri sürmektedir (s.137-140).

Bu kapsamda, Milanovic; “vatandaşlık rantı/primi” adını verdiği olguyu değerlendirmektedir. Hane halkı verileri kullanıldığında, vatandaşlık rantının %70'lik kısmı mekân değişkeniyle açıklanmaktadır. Gelir dağılımı bakımından incelendiğinde ise, en alt sınıfa doğru inildikçe gelir dağılımındaki adaletsizliğin artarak arttığı görülür. Mekân ve sınıf eşitsizliğini ortadan kaldırmanın en bilinen yolu ise göçtür. Göç; genellikle mekânsal olarak dezavantajlı olan ülkelerin vatandaşlarının gelişmiş ülkelere gitmeleri anlamına gelir (s.142-145). Oysa bu, gelişmiş ülkeler tarafından istenilmeyen bir durum olup; küresel ölçekte göçü önleyici birçok önlem alınmaktadır. Bu yaklaşım, bireyin yaşayacağı yere özgürce karar vermesini engelleyen bir tutumdur. Milanovic, bir insan hakkı olarak göçü ele aldıktan sonra, küresel eşitsizliğin azaltılmasının iki bileşenle olabileceğini savunur. Bunlar kolaylaştırılmış göç ve gelişmekte olan ülkelerdeki gelişmeye bağlı olarak gelir seviyesi artışıdır (s.145-154). Bununla birlikte, göçün tamamen serbest kalamayacağını bilincinde olduğu için; sınırlandırılmış ama şimdiki kadar engellenmemiş bir göç anlayışıyla mevcuttakinden çok daha fazla kişiye bu olanağı sunacak şekilde göçe izin verilmesi ile yerel ve yabancı işçiler arasındaki muamele farkının en ılımlı düzeye getirecek yasal hakların açık açık tanımlanması gerektiğini savunmaktadır (s.166).

Dördüncü bölümde; gelecek tahminlerine yer veren Milanovic geçmişte bunu yapan iktisatçı ve diğer bilim adamlarının ne kadar başarısız olduklarının da altını çizmektedir. Yine de tarihin klavuzluğunda ve bilimsel veriler ışığında tahminler yürütmek mümkündür. 1960'lı yıllarda yapılan çalışmalar, küresel ölçekte büyüyen şirketlerin bulunacağını ve bu şirketlerin sahiplerinin daha da zenginleşerek eşitsizliği tetikleyeceğini öngörüyordu. Diğer taraftan, teknolojinin önemli bir yer tutacağı ve zamanla sosyalizm ve kapitalizminin karışımından oluşan bir sisteme doğru ilerleneceği de değerlendiriliyordu. Ancak, ikinci teknolojik devrim ile birlikte sosyalizm tamamen kaybetmiş

ve kazanan kapitalizm olmuştur. Ayrıca Çin'in bu kadar büyük bir güç haline geleceğini de kimse öngörememiştir. Milanovic, bu konuda çalışmaların odaklandığı konuların yetersizliğine vurgu yapmaktadır. Diğer taraftan, günümüzde eşitsizlik rüzgarını belirleyen ana aktörlerin Çin ve ABD olacağını açık olduğunu ifade etmektedir (s.167-172).

1980'den sonraki dönemde, gelişmekte olan ülkelerin iktisat kuramlarına göre daha hızlı bir büyüme gerçekleştirmesi ve böylelikle ülkeler arasındaki gelir farkında gelir yakınsamasının gerçekleşmesi beklenmekteydi. Ancak, Çin bunu başarırken; Avrupa ülkeleri daha geride kaldı. Dolayısıyla, gelir yakınsamasının karma bir sicili olduğu ortaya çıktı. Gelişmiş ülkelerin büyüme hızları ise, azalmadı; aksine, artma eğilimi gösterdi. Bununla birlikte, gelir yakınsaması bakımından zengin dünyayı yakalamada atak yapan ülkeler yalnızca Asya ülkeleri olmuştur. Afrika ülkelerinde ise; hep hızlı büyümenin ardından sosyo-politik bir olay ile ani bir düşüş yaşanmıştır. Kısacası Afrika'da sorun büyüme değil büyüme kesintiye uğratan ve geriletken olaylardır. Afrika'da 20 yy boyunca bu döngü yaklaşık 10 kez yaşanmıştır. Milanovic'in "Kuznets Dalgaları" çerçevesinde yaptığı yoruma göre; Çin ülke içi eşitsizlikte tepe noktasına ulaşmış bulunmakta olup, 2013 yılında ülke içindeki eşitsizlik ya azalma eğilimi göstermeye başlamış ya da göstermek üzeredir. Kesin yorum yapılamamasının nedeni Çin'in son yıllarda mikro ekonomik verilerini yayınlamayı bırakmış olmasıdır. ABD'de ise eşitsizlik artış eğilimini sürdürmektedir. Milanovic, ABD'deki bu yükselişi beş temel neden çerçevesinde ele almıştır. Birincisi; emek ile sermaye arasındaki eşitsizliğin daha da sermaye tarafına kaymasına neden olan politika ve tutumlardır. İkincisi; emek tarafındaki değersizleşmenin/değersizleştirilmenin gelir eşitsizliğini daha da körükleyecek olmasıdır. Üçüncüsü; zengin kapitalistlerin ABD'deki yöneticiler üzerindeki gücü nedeniyle, vergilendirme, siyasi müdahale gibi etkinliklerle ülke politikalarına müdahale ederek sermayenin el değiştirmesine engellemek, sermaye maliyetini düşürmek gibi lehlerine politikalar üretilmesini sağlamalarıdır. Dördüncüsü; sınıf eşitsizliğinin daha da derinleşmesine neden olan zengin ailelerin çocuklarının birbirleriyle evlenmeleri, benzer okulları tercih etmeleri gibi sermayenin el değiştirmesini engelleyici sosyo-kültürel nedenlerdir. Beşincisi; zenginlerin siyaset üzerindeki etkinliğinin kamu-özel sektör işbirlikleri ile altyapı yatırımlarını zayıflatmasıdır. Hep daha fazla kar etmeyi amaçlayan kapitalist zenginler halkın eğitim, sağlık gibi konularda fırsat eşitliğine sahip olmasının önünde engel oluşturduğu için zamanla eşitsizlik daha da derinleşecektir. ABD ve Çin günümüzde dünyanın en önemli iki gücü olduğu için, bu iki ülkedeki gelişmeler dünyadaki eşitsizliğin seyrinin belirlenmesinde ileride de çok önemli rol oynayacaklardır (s.167-206).

Milanovic ABD ve Çin'i inceledikten sonra dünyadaki eşitsizliğin yönelimindeki en önemli unsurların "Plütokrasi" ve "Popülizm" olduğunu ifade etmektedir. Plütokrasi: daha evvel ifade edildiği gibi, çoğunluğu ABD'de yaşayan büyük sermaye sahiplerinin kendi çıkarlarını koruyacak şekilde siyaset üzerinde yüksek oranda etkinlik göstermeleridir (s.214). Plütokratlar, oy kullanma tarihleri ve saatlerinde bile etkilidir. Öyle ki, ABD'de seçimler hafta içi yapılmakta ve bu da, orta sınıfın çalışırken oy kullanmasını çok zorlaştırmaktadır. Nitekim, oy kullanma oranları

incelendiğinde, ABD'de %10'luk en üst gelir grubunun oy kullanma oranı %80 iken, %10'luk en alt gelir grubunun oy kullanma oranı %40'tır. Bu tüm dünya ülkeleri ile taban tabana zıt bir istatistiktir (s.215-216). Popülizm ise; daha çok Avrupa ülkelerine özgü olmakla beraber, daha demokratik ve daha çok orta sınıf hareketi şeklinde ortaya çıkan bir anlayıştır. Popülizm; küreselleşmenin olumsuz yönlerine karşı bir başkaldırı olmakla beraber; son yıllarda güçlenmesine neden olan en büyük neden göçtür. Burada iki tip göçten bahsedilebilir. Bunlardan ilki, günümüzde malların, paranın ve sermayenin kolayca göç etmesi; diğeri ise, emeğin hareketi ile Avrupa ülkelerine gerçekleşen yoğun insan göçü hareketidir. Refah devlet anlayışı, Avrupalı orta sınıfın en büyük kurtarıcısıdır. Kapitalizmin etkisiyle günden güne etkinliğini yitiren refah devlet anlayışı Avrupalı orta sınıfı sağ partilere yöneltmiştir. Kendi haklarının tehlikeye girmesinden korkan Avrupalılar göçmenlere daha çok kısıtlayıcı önlemler sunan sağ partileri tercih etmeye başlamıştır. Ayrıca komünizmin çöküşü ve büyük resesyona yürütülmesinde sol partilerin yeteri etkinliği gösterememesi sağ partilere yönelimin diğer ana nedenleri arasındadır (s.220-224). Milanovic'in ifadeleriyle "popülizm hem demokrasiden hem de küreselleşmeden bir geri adımı temsil etmektedir" (s.226). Bu kapsamda, Milanovic'in bölümün başında sorduğu "Eşitsizlik kapitalizmi tehdit eder mi?" ve "Eşitsizlik demokratik kapitalizmi tehdit eder mi?" sorularının yanıtı evet olmuştur.

Bölüm beşte; kitaptaki analizler, incelemeler ve gelecek tahminleri ışığında bütüncül bir değerlendirme yapılmış; Milanovic on soru sorarak bunları kitaptaki bilgiler ışığında cevaplamaya çalışmıştır. İlk soru; içinde bulunduğumuz yüzyılda küresel eşitsizliği hangi güçlerin belirleyeceğine ilişkindir. Milanovic'in bu soruya cevabı; Çin ve ABD'deki ülke içi eşitsizliğin seyrinin çok önemli olacağı, Çin'in yükselişinin devam etmesi halinde küresel eşitsizliğin önce azalma eğilimi göstereceği ve sonra tekrar yükselişe geçeceği şeklindedir. Eğer, başka gelişmekte olan ülkeler de hızlı büyümeye eğilimi gösterirlerse (ki bu yükseliş merkezinin Asya olacağını tahmin etmektedir), ancak o zaman küresel eşitsizlik sürekli bir azalma eğilimi gösterebilecektir. Diğer taraftan, eşitsizliğin siyasal problemlerle bağının daima devam edeceğinin de altını çizmektedir (s.228-230).

İkinci soru; zengin ülkelerdeki orta sınıfa ne olacağına ilişkindir. Mekan ve sınıf eşitsizliğini engellemenin önündeki en büyük silahlardan birinin eğitim olduğu ifade edilmektedir. Ancak, eğitimin de tak başına bu kökleşmiş ayrımı ortadan kaldıramayacağını da özellikle belirtmektedir. Milanovic, gelecekte eşitsizliği ortadan kaldıracak en büyük gücün; toplumun küskünlük ve kızgınlıklarını anlayan, dile getiren, şampiyon politikacıların ortaya çıkması ve bu politikacıların dördüncü bölümde önerilen çizgide politikalar izlemesi olduğunu ileri sürmektedir. Böylelikle, ülkelerin içindeki eşitsizlik aşağıya çekilebilecek ve bu durumda, küresel eşitsizlik de azalabilecektir (s.230-233). Üçüncü soru; zengin refah devletlerdeki eşitsizliğin nasıl aşağıya çekilebileceğine ilişkindir. 20. yy başından bu yana, son yirmi beş yıl eşitsizliğin sürekli olarak azaldığı tek zaman dilimidir. Ancak bu dönemin sürekliliğini tehlikeye sokan ve azalma eğiliminin artmasına engel olan temel neden sermaye sahiplerinin gücünden dolayı vergi avantajlarının çok yüksek olması, sermaye göçünün çok kolay ve akışkan olmasından

dolayı zengin ülkelerin sermaye sahiplerine baskı uygulayamamaları ve eşitsizlik altında ezilen ülkelere yardım etmenin zenginlere veya gelişmiş ülkeler hiçbir faydasının olmamasıdır. Adil ve erişilebilir eğitim olanaklarının artırılması, refah devlet anlayışının yükseltilmesi, sermaye sahiplerine karşı vergilendirmeler ve miras vergilendirmesi gibi sermayenin yeniden dağıtımda adaletli tutumun sergilenmesi gerekmektedir. Ancak, bu pek mümkün gözükmemektedir (s.233-239).

Dördüncü soru; kazananların devamlı kazanmaya devam edip etmeyeceğine ilişkindir. Küreselleşme bir hizmet ve malın çoğaltılabilmesini kolaylaştırmış, ikinci teknolojik devrim ise bu trendi çok daha hızlandırıp güçlendirmiştir. Örneğin, bir tenis müsamesesi bir defa kaydedilmesine rağmen binlerce kere izlenmek üzere satışa konu edilebilmektedir. Bu emeğin aleyhine olan gelişim eşitsizliği körüklemiş; belli başlı kişilerin zengin olmasını sağlasa da, çoğulculuktan uzak olduğu için eşitsizliği artırmıştır. Dolayısıyla, kazananlar daha çok kazanmaya devam etmektedir (s.239-243). Beşinci soru; yatay eşitsizlik üzerine ve yatay eşitsizliğin çözülmesinin küresel eşitsizliği ortadan kaldırmada etkili olup olmayacağına ilişkindir. Yatay eşitsizlik; cinsiyet eşitsizliği, ırkçılık, cinsiyet özgürlüğü gibi varoluşsal ve kategorik eşitsizliklere odaklanmaktadır. Milanovic'e göre yatay eşitsizliğe odaklanmak bu grupların toplumda bölünmesi ve temel problemin göz ardı edilmesine neden olması bakımından sakıncalıdır. Nitekim, varoluşsal eşitsizlik üzerine vurgu yapılması siyasetçilere yürüttükleri propagandalarda kolaylık sağlamaktadır. Örneğin, fahişeliğin artmasının nedeni temelde gelir eşitsizliğidir. Yatay eşitlik sağlandığında şu anda fahişelik yapanların %90'nının kadın olması yerine %50'si kadın olacaktır. Oysa, herkes belli bir gelir düzeyi üzerine çıkarılabilirse kimse bedenini satma ihtiyacı duymayacaktır. Rawls'ın da belirttiği gibi yatay eşitsizlik; en düşük eşitsizlik düzeyidir. Çözülmesi gereken asıl problem gelirin adil dağıtılabilmesi ve kimsenin asgari gelir düzeyinin altında bırakılmamasıdır (s.239-248).

Altıncı soru; emeğin diğer üretim faktörlerinden ayrı tutulmaya devam edilip edilmeyeceğine ilişkindir. Milanovic bu sorunun cevabına "mesele emek ve göç konularına geldiğinde neredeyse hiçbir küresel yönetim kurumuna rastlamıyoruz" ifadeleri ile başlamıştır. Bunun sebebinin ise zengin ve güçlü ülkelerin bu sorunun çözülmesinde hiçbir çıkarlarının bulunmadığına bağlamıştır. Çözüm olarak ise; küresel anlamda vatandaşlığın yeniden tanımlanması ve bu tanımlamanın uluslararası adil koşullarda bir yönetim içerisinde sağlanması gerektiğini savunmuştur. Milanovic, göçün tamamen serbest olmasını değil; şimdiki gibi dışlayıcı, görmezden gelici ve engelleyici olmamasını ve göçün kurallarının uluslararası işbirliğiyle belirlenmesini önermektedir. Bu şekilde küreselleşmenin ve teknolojinin hiçe saydığı emeğin; bir üretim faktörü haline geleceği ve eşitsizliğin azalmasına çok büyük katkı sağlayacağını ifade etmektedir (s.248-250). Yedinci soru; ekonomik büyümenin önemini devam ettirip ettirmeyeceğine ilişkindir. Ekonomik büyüme küresel ölçekte daha dengeli dağıldığında küresel eşitsizliğin ortadan kaldırılmasındaki en önemli araçtır. Diğer taraftan, çevresel kaygılardan ötürü büyümenin yavaşlamasını savunan gelişmiş ülkeler geçtiğimiz yüzyıl boyunca çevreye en çok zarar verenlerdir. Milanovic, bu düşüncüyü savunanları iki yüzlülükle suçlamaktadır. Çünkü halihazırda, karbon

salınımının en fazla olduğu ülkeler hala gelişmiş ülkelerdir ve ne gariptir ki o ülkelerdeki karbon ayak izine ilişkin çalışmalar çok genel geçer hesaplamalara dayanmakta, veri olduğu halde kapsamlı bilimsel çalışma yapılmamaktadır. Diğer taraftan, üretimi geliştirmekte olan ülkelerdeki ucuz iş gücüne yaptırılmaları iklim değişikliği üzerindeki suçu da o ülkelere atmalarına neden olmuştur. Sonuç olarak, ekonomik büyümenin çevreci önlemlerle yapılması elbette önemlidir. Ancak, bu önlemleri alacak ve çevreye verilen zararın giderilmesi için mali bedel ödeyecek olan ülkeler gelişmiş ülkeler olmalıdır (s.250-252).

Sekizinci soru; iktisatta eşitsizliğe ilişkin kaygıların ortadan kalkıp kalkmayacağına ilişkindir. Milanovic, eşitsizlik araştırmalarının iktisada bambaşka bir bakış açısı kattığını; ortak yönleri görmenin yanında, farklılıkların görülmesine ve bu farklılıkların anlaşılmasına katkı sağladığını ifade etmektedir. Bu kapsamda, eşitsizlik çalışmalarının devam edeceğini, çünkü bir kez farklı bir mercekte bakmak deneyimlendikten sora geri dönüşünün olmadığını ileri sürmektedir (s.253-254). Dokuzuncu soru, metodolojik ulusalcılığın niçin daha önemsiz olmaya başladığına ilişkindir. Ulusal verilerin incelenmesinin ve ulusal politikaların değerlendirilmesi hala önemlidir. Ancak, günümüzde gelir izlenemeyecek kadar hızlı şekilde hareket edebilmektedir. Son yıllarda ortaya çıkan kripto paralar bu süreci iyiden iyiye hızlandırmıştır. İnsanların, gelirin, sermayenin bu denli hızlı hareket etmesi son otuz yılda ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, bundan kaynaklı problemler de iktisat alanına yeni girmiştir. Diğer taraftan, Milanovic, hukukun üstünlüğü ile çok kolay hareket eden sermayenin ve fırsat eşitliğinin ulus üstü bir olgu halini almasının sonucunda; küresel eşitsizlik çalışmalarının metodolojik ulusalcılığın sınırlarını aştığını vurgulamaktadır. Bu değişen dünyayı anlamak için; bu kitabın atılan mütavizi adımların ilklerinden olduğunu dile getirmektedir. Onuncu soru; küreselleşme devam ettikçe eşitsizliğin azalıp azalmayacağına ilişkindir. Milanovic "küreselleşmenin kazançları eşit bir şekilde dağılmayacak ve eşitsizlik var olmaya devam edecek" diyerek kitabı bitirmiştir (s.254-258).

Milanovic, bu kitabı ile "Kuznets Hipotezi"ni yeniden yorumlamakla kalmamış; dünden bugüne yapılan eşitsizlik çalışmalarını "Kuznets Çevrimleri" adını verdiği perspektifte irdeleyerek yepyeni bir teori ortaya atmıştır. Bu teorisini tartışırken de, hem ülkelerin içindeki eşitsizliği, hem de ülkeler arası eşitsizliği nedenleriyle beraber ortaya koymuştur. Kendisinin de belirttiği gibi, eşitsizliği anlamak ülkelerin ve dünyanın gidişatını anlamak için çok önemlidir. Çünkü, geniş bir pencereden bakmak, bazen mücadele edilmesi gereken asıl sorunun ne olduğunu anlamamıza yardımcı olmaktadır. Milanovic, gelir yakınsamasının sürdürülebilir bir kalkınma anlayışının temeli olduğunu da vurgulamaktadır. Günümüzdeki adil olmayan ve zenginden/sermaye sahibinden yana olan tutum ve politikaların gelişmiş ülkelere de zarar vermeye başladığını ampirik verilerle ortaya koymaktadır.

Bu kitapta, yazar eşitsizliği belli bir boyutuyla değil her boyutuyla; hem ülkelerin içindeki hem de küresel ölçekteki eşitsizliğe değinerek açıklamıştır. Bu kapsamda, önce verileri değerlendirmiş, daha sonra, değerlendirdiği verileri yorumlamış ve tespit ettiği sorunlara çözüm önerileri sunmuştur. Okuyucunun soru işaretlerini giderecek sorular

sormuş ve özellikle son bölümde bu soruları bir zet mahiyetinde ayrıntılarıyla cevaplamıştır.

Sonuç olarak, bu kitap; küresel eşitsizlik alanında yapılmış en kapsamlı çalışmalardandır. Kitabın yaklaşımı problematik perspektifte olsa da, her bölümde kronolojik açıklama silsilesine de yer verilmiştir. Diğer taraftan, eşitsizliğin azalmasında kötücül glerin etkin olmasına insanlığın izin vermeyeceğini belirten Milanovic, anti politik bir kötücül gücün ortaya çıkmasına da ihtimal vermemiştir. Ancak, Dünyamız 21. yy da yeniden bir salgının pençesine düşmüştür. Bu beklenmedik duruma ek olarak, sermaye sahiplerinin bu dönemin en çok kazananları olması ve eşitsizliğin bu derece derinleşmesi de Milanovic'in tahmin edemediği ve Kuznets Eğrileri Hipotezi'nin açıklayamadığı bir sonuç olmuştur.

KAYNAKLAR

Milanovic, B. (2018), Küresel Eşitsizlik: Küreselleşme ağı İçin Yeni Bir Yaklaşım, Ankara, Elif Yayınevi